

Iskate vsak četrtak in vsa poštnina vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 12 din., pa le 7 din., četrt leta 4 din. Izven Jugoslavije 25 din. Naročnina se pošlje na upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroška cesta št. 5. List se dopolnja do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. Telefon Interurban št. 115.

Posamezna številka stane 2 kroni ali 50 para.

Poštnina v državi SHS pavilijirana.

Uredništvo: Koroška cesta št. 5, Maribor. Ne sprejema naročil, niso dovoljene reklamacije. Cene in cenotom po dogovoru. Za vse kraje oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštnine prost. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. 10.603. Telefon Interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

18. številka.

Maribor, dne 4. maja 1922.

56. letnik.

Mir hočemo!

Svet si želi miru in mirnega gospodarskega razvoja v spravi, sporazumu in enakopravnosti vseh narodov in držav na svetu. Predvsem hočejo mir delovni sloji, ki nosijo vsa bremena vojne in vojne politike. Ljudstvo je imelo dovolj prilike pogledati za kulise ali za zastore tako imenovane narodne in patrijotične politike in je videlo tam ostudno pohlepno po oblasti, sili in imetju.

Neizmerno velika je ljudska potrebnost. Ko so vojne množice v Rusiji, Nemčiji in Avstriji po dolgoletnem klanju odpovedale pokorščino in tako izsilile mir, so zapadno- in srednje-evropska ljudstva še enkrat prepustila doseđanjam oblastnikom, da uredijo gospodarsko življenje. Rusija in Nemčija sta pognali oblastnike, ki so povzročili vojno ter gonili milijone v smrt in nesrečo, povsod drugod so pa vojni priganjenci ostali na krmilu. Ti ljudje, ki uspevajo samo v krvi in nesreči milijonov ljudskega življenja, so začeli ustanavljati mir z orožjem v roki. Šhajali so se v Parizu, Londonu, Rapallu, Cannesu in bogzna kje še vse, svet je pa za zastoj čakal, da mu krvave roke dajo mir in gospodarski razvoj.

Zmagovalci «so delili svet, iskali za sebe velike dobičke, za »premagance« so pa kovali in pripravljali vedno težje in silnejše jermine in bremena. To delo oboroženega miru bi se nadaljevalo v brezskrajnost, da ni svet začel uvideti, da so pravzaprav vsi narodi in vse države premagane in tepene na gospodarskem polju, »zmagoviti« pa samo oni, ki si lastijo pravico druge izžemati in tlačiti.

Zelja po miru in izhodu iz gospodarske krize je privlela do genovske konference. Na konferenci so se zbrali zastopniki vseh držav: eni z željo nadaljnega izkoriščanja, in oboroženega miru, drugi pa z zahtevo iskrenega sporazuma med vsemi narodi sveta. Med prvimi je na prvem mestu Francija, med drugimi pa Rusija kot zastopnica delavcev in kmetov in kot država, ki živi svoje samostojno in novo življenje. Francija je skušala pridobiti še druge države za svojo politiko nasilja, Rusija je pa to prepredila s svojo zvezo z Nemčijo, ki ima nepremagljivo odporno silo za vsak slučaj. Na strani rusko-nemške zveze so vse zahteve novega duha, vzbujenega iz strašnega trpljenja v strelskih jarkih, iz bede, krvi, ter iz krutega duševnega in telesnega stradanja, Francija je pa proti. Ruski zastopnik je zahteval načelno in splošno razorožitev, — Francija je bila proti, zahteval je tudi enakopravnost vseh držav v Zvezi narodov — in Francija je zopet nasprotovala.

V svoji blazni, človeštvu sovražni politiki je našla Francija samo enega zaveznika: malo antanto in prav posebno Jugoslavijo. Znano je, da Beograd ne pusti, da bi Jugoslavija postavila važen dogovor prave može nasproti, to hlapčevanje pred Francijo, od katere se odmikajo najboljši prijatelji in zavezniki, je pa že višek nesposobnosti, ki je pri vseh strašnih žrtvah jugoslovanskih narodov še posebne obsodbe vredno.

Francija je proti miru, ki si ga ves svet želi, beograjski državniki, ki toliko govorijo o Slovanstvu in osvobođenju, pa slepo hodijo za njo ter so pripravljani, pogrnati izmučeni narod vsaki čas v nove vojne grozote.

Beograjski oblastniki so stopili v francosko službo, ko je ogrorčenje ruskega naroda strmoglavilo ruskega carja. Iz tega se vidi, da imajo slovanstvo samo na jeziku in da so videli »matjuško« Rusijo samo v carski kroni. Današnje Rusije nečijo priznati in pripravljani so sodelovati pri vseh nakanah, ki so naperjene v njeno škodo. Pri nas je glavno zatočišče vseh ruskih monarhistov in zloglasni general Wrangel se vedno posveta z SHS generali. Francija vodi ves protiruski pokret in naša vlada ji je vedno na uslugo. Ze leta 1920 je rajni minister Vesnić Francoskom obljubil 200.000 jugoslovanskih vojakov na pomoč Poljski, ki se je tedaj po francoskem navodilu vojskovala z Rusijo in te žrtve bi se bile tudi lepo na tihem pod pretežo kake albanske nevarnosti poslate v klavnico, da ni Jugoslovanski klub z vso odločnostjo nastopil proti tej generalsko-diplomatski nakani.

Bankovec za milijon funtov zlata.

Angleški spisal Mark Twain.

(Dalje.)

Koliko sem pojedel in kako sem jedel —? Hml! Ko nazadnje nisem mogel več sem segel v telovnik, izvlekel pismo, ga razvil in pogledal —. Skoraj da sem omedlel —! Milijon funtov —! Vrtelo se mi je v glavi —. Kakor ob čelo udarjen sem sedel in zijal na milijonski bankovec. — Menda je pretekla cela minuta, preden sem se zopet zavedel.

Prvo, kar sem opazil, je bil gostilničar. Oči so mu visele na bankovcu in ves okamenel je stal pred menoj. Telo in duša, oboje mu je izražalo najgloblje, najponižnejše spoštovanje, pa izgledal je, kakor bi ne mogel geniti ne rok ne nog.

V hipu sem razumel položaj in storil, kar je bilo edino pametno. Pomolil sem mu bankovec in dejal prav malomarno: »Menjajte mi, prosim!« In tedaj se je genil gostilničar in zavest se mu je vrnila.

Na vse mogoče načine me je prosil odpuščanja, da ne more menjati in nisem ga mogel pregovoriti, da bi bil vzel bankovec. Prosil je, da ga sme gledati in gledal ga je in gledal — in ni se ga mogel nagledati in si nasititi svojih žejnih oči na njem. Pa dotaknil se ga ni, prav kakor bi

Municija, ki je sedaj v Bitolju zletela v zrak, je bila tudi pripravljena za take pohode. Naši oblastniki so jo kupili od Francozov in ker je že njih navada, da v največji zanikernosti vse prepustijo slučaju, je svoj namen sicer izgrešila, zato pa mesto Bitolj razdejala. Pa kaj zato, — Francozi imajo takega blaga še dovolj, zlasti zastarelega in prav radi ga dajo za dobro plačilo svojim prijateljem, ki so tako zaslepljeni, da si s hlapčevanjem nalagajo še ogromne stroške. Boljših in uslužnejših hlapcev, kot so jim beograjski politiki, si še želeli ne morejo. Dajo jim odklunanja, razne pohvale, posodijo krov za vojaške obleke, pravilnik za vojaške vežbe, za drag denar jim odstopijo star vojni material in hvaležnosti ni konca ne kraja. Ko pa pride SHS finančni minister v Pariz prositi za posojilo, mu Francoz hladno obrne hrbet.

Oblastniki države SHS dobivajo v Parizu tudi vsodobudo za notranje boje proti Hrvatski, Sloveniji, — osni, Dalmaciji, Crni gori in Macedoniji in ker jim to odobranje in podpihovanje vseh centralističnih nakan toliko laska in prija, se niti ne zavedajo, kam drvi v svoji politiki na zunaj in na znotraj. Doma podirajo mostove pravega in trajnega sporazuma, na zunaj pa hočejo z vso silo pritegniti v kolo vojnih hujšakcev tudi izmučeni jugoslovanski narod baš sedaj, ko smo tako potrebni miru in ko ves kulturni svet klic: Mir hočemo! Proč z vojnimi zločinci!

F—v J.

So že začeli!

Gotovo se bližamo volitvam, kajti vsakovrstni politični zapeljivci in politični goljufi so že na delu, da cepijo slovensko kmetstvo in delavsko ljudstvo, ter mu tako slabijo njegovo politično moč. Se vedno je bilo nekaj mesecev tako, in tudi tokrat bo tako.

Spominjamo se, kako bridko se je maščevalo nad nami, ker so ljudje v dobri veri zaupali posebej zadnjič leta 1920 samostojni stranki, ki je dobila od Zerjave in dr. Kuvovca nad pol milijona za volitve, da je lažje oslepila slovensko kmetstvo ljudstvo! Kaj so govorili in kaj so pozneje storili? Menda je to vendar nauk, ki bo vsaj znaten del poštenih in dobrih spametoval. Da zagrizeni in hudobni ne bodo z nami, to je več kot jasno.

Tako, kakor zadnjič lažiasamostojneži, se porajajo sedaj drugi, da bi zopet opeharili delovno ljudstvo z novimi gesli, novimi obljubami in s starim in novim obrekovanjem. Zopet računajo, da zaigra ljudstvo v svoji lahkovernosti svojo moč, svojo veljavo, in se izroči še naprej brezvestnim kapitalistom in beograjskim centralistom. Prihajajo z geslom »republikan«, pa mislijo v srcu na sebe, na mandat in na beograjski centralizem. Prihajajo z geslom »gospodarstvo«, pa mislijo in se veselijo v srcu, kako se bodo kot vojni dobičkarji in verižniki, kapitalisti povohali, pobratili in poljubili z beograjskimi mogočnejši, saj so od njihovega centralizma in korupcije že sedaj živeli.

Oglejmo si nekatere nove poizkuse, s katerimi hočejo ali častihlepi ali podkupljeni ljudje zopet delati z gago in prevarati ljudstvo! Citatelji, primerjajte besede in dejanja teh ljudi! Pomislite, ali so vredni ti ljudje, da iščejo v našega zaupanja?

Prvi poizkus!

V Celju je vstal nov politični prerok dr. Novačan in izdaje »Našo vas«. Zadnjič je imel ob štajersko-hrvatski meji nek shod in se hinavsko proglasil za »republikanca«. Kdo pa je ta mož? Kaj si ti slovensko kmetstvo ljudstvo dosedaj slišalo o njem? Tisti, ki imajo malo dela in veliko časa in berejo razne zaljubljenе povesti, bi vam vedeli povedati, da je spisal nekaj dolgočasnih povestic iz srbskega življenja. Drugače pa za slovensko kmetstvo ljudstvo on nikdar do sedaj ni nič delal ne na gospodarskem, ne na političnem in ne na izobraževalnem polju. Pač, živel je v balkanskih razmerah in je s Puceljcem zlezal v ministrstvo kot uradnik.

Ves ta čas je žarel, goreal in delal za srbstvo, za Beograd in za monarhijo; sedaj je na enkrat slovenski republi-

kanski mesija, ker misli, da bo na ta način z glasov ljudstva prišel nazaj v Beograd, odkoder je prišel kot plačanec srbske zemljoradniške stranke, da bi organiziral proti nam in Pucelju in tovarišem, ko so se ti odcepili od zemljoradničkov. Enkrat časti srbski centralizem beogradski in kralja, drugič pa časti republiko in magari Radiča, misli pa v srcu samo na svojo častiplepnost in na svoj žep. Ta mož računa, da je pri nas zadosti lahkovernih, katerim bo v vodi mesec kazal in jih speljal na led. Do sedaj ga se sroe vlekel med ljudi tam doli, naj še gre sedaj tja in naj mu tisti dajo svoje zaupanje. Upajmo, da bo ljudstvo pravočasno spoznalo to politično varanje in bo s Prešernovo Kranjico Novačana in podobne zavrnilo: »Vsak sleparček ni za nas!«

Drugi poizkus.

Drugi poizkus delajo nekateri, ki hočejo ustanoviti nekakšno »gospodarsko stranko«. Dobrikajo se: kaj politika, kaj demokrat, kaj socialist, kaj klerikalec, kaj liberalec. Vse to ni nič! Mi, mi pač, ki hočemo gospodarsko. Ljudstvo ne vidi, da so to ravno največji verižniki, vojni dobičkarji, veletrgovci in fabrikantje, ki hočejo posebej male trgovce in obrtnike potegniti za nos. Ravno ti ljudje so bili med vojno vedno na varnem in so kot liferantje sedeli doma ter opeharili na eni strani bivšo državo in vojno upravo, na drugi strani pa ljudstvo in si kopicili svoje težke milijone. Tudi sedaj po vojski so imeli zlate čase, ker so si v svojem delu v zlahti z demokratskimi politiki in beogradskimi kapitalisti. Ali sedaj preti nevarnost, da slovensko ljudstvo njihovim varuhom in zaščitnikom več ne zaupa, zato so si izmislili »gospodarsko stranko« in jo snujajo. Denarja imajo dovolj, liste in tiste agitatorje, ki so podkupljivi, bodo poslali z novimi gesli in novimi lažmi med svet, oni pa bodo še poleg milijonov imeli kak mandat, ljudstvo pa se obriše za svoje žulje in za svojo samoupravo in avtonomijo.

Tretji poizkus.

Liberalci so pod imenom »demokrati« med ljudstvom dogospodarili; pod tem imenom na deželi ne bo slo, ker bo že kmalu pes zalajal, če ga boš imenoval demokrata. Torej nekaj novega! Sklenili so, da bodo izdajali za ljudstvo nov list, menda »Narodni list« in vodil ga bo falirani medicinec in falirani pesnik Spindler. Prej je svojčas pred vojsko zastrupljal ljudi iz Celja, sedaj se z dr. Kuvovcem preseli v Maribor, kdor ve, koliko se je ta človek leta 1907 in naprej lagal, kako je obrekoval in kradel čast in poštenje s svojimi pristaži našim kandidatom pod firmo »Narodna stranka«, te si bo približno vedel predstavljati, kako bo zanašal ta mož posurovelost in divjaštvo med ljudstvo. Spominjamo se na neznajni, ostudni način boja proti rajnemu Pišekju in Robičju, proti Roškarju, Povaleju, Ploju in dr. Korošču!

Denarja je pri kapitalističnih liberalcih in bankah dovolj in tudi beograjski centralizem ne bo pozabil na svoje najzvestejše hlapce.

To je nekaj vzgledov, kako se že razni častihlepežji in lakomneži pripravljajo, da bi spet politično prevarili in osleparili ob volitvah naše ljudstvo. Mislimo pa, da je bil nauk zadnjih let zadosti občuten in zadosti grenek in v nesreči so se spoznali prijatelji!

Mi smo doma tri leta odkrivali, kje so krivice in kje so napaek, mi vidimo rešitev le v popolni samoupravi in avtonomiji, kjer bomo sami s svojim gospodarili. V tem smo si edini s Hrvati, ali razlikujemo se od njih v tem, da naši zastopniki gredo v Beograd in odločno, možato in odkrito odkrivajo krivice in napake ter kažejo pot, po kateri bi morali hoditi, da bi bilo zadovoljno slovensko, hrvatsko in srbsko ljudstvo, Hrvati pa sedijo doma in pečjo in pričakujejo rešitve od zunaj, namesto, da bi skupaj z nami bojevali odločen boj.

Ljudje, ako hočete imeti mir, red in pravico, potem imate samo eno pot: složni in edini vstrajajmo v borbi za popolno našo samoupravo in avtonomijo, kjer bo imel besedo naš človek, naša postava in naše poštenje. Mi gremo zanesljivo zmagi nasproti, ako se ne damo cepiti. Zato

»Odšla —?« Kam sta odšla?»

»Na potovanje.«

»Pa kam?«

»Na Francosko, v Italijo, mislim.«

»V Italijo?«

»Da.«

»Kod sta potovala?«

»Ne vem.«

»Kedaj se vrnete?«

»Cez mesec dni, sta rekla.«

»Cez mesec dni —? To je strašno! — Povejte mi, — kako bi jima mogel par besed sporočiti. Gre za silno važno zadevo!«

»Ne morem! Nimam nobenega pojma, kod trenutno potujeta!«

»Torej pa moram govoriti s katerim izmed njenih sorodnikov!«

»Tudi sorodniki so odpotovali. Ze pred meseci. V Indijo ali Egipt mislim.«

»Človek božji —, strašna pomota se je zgodila! Prepričan sem, da se vrnete še nočoj. Ali jima bodete povedali, da sem bil tukaj in da zopet pridem, dokler ne bo vse v redu, in da se jima ni treba bati —.«

»Povedal jima bom, ko se vrnete. Pa ju ne pričakuje kmalu. Dejala sta, da se bode oglasili, pa da je vse v redu, vam naj rečem, da bodeta ob svojem času spet doma in da vas bodeta pričakovala.«

Ničesar torej nisem opravil in oditi sem moral.

Cudna, nerazumljiva uganka! Izgubljal sem glavo. — Vrnih se bodeta ob svojem času —! Kaj naj to pomeni —?«

Pismo —!